

İLKÖĞRETİM ÖĞRETMEN ADAYLARI İÇİN MESLEK ETİĞİNİN ÖNEMİ*

(Importance of Professional Ethics for Primary School Teacher Candidates)

Okutman Abdullah KARATAŞ

Niğde Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu
abdullahkaratas3@gmail.com

ÖZET

Bir toplumun geleceğine yön verilmesinde, eğitim ve öğretim faaliyetleri en önemli unsurların başında yer almaktadır. Bu faaliyetlerin yürütücüsü olarak öğretmenlere ise büyük sorumluluk ve görevler düşmektedir. İlköğretim döneminin çocukların kişisel ve sosyal gelişimindeki yeri göz önüne alındığında ise öğretmenlerin önemi bir kat daha artmaktadır. Olumlu birer rol model olarak ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilerine etik davranışlarıyla örnek olmaları, öğrencilerini de etik davranışlara yönlendirebilecek, hayatları boyunca tüm ilişkilerinde etiği merkeze almalarını sağlayabilecektir. Öğretmenlere etik davranışlar konusunda ise meslek etiği rehberlik edebilecektir. O halde, öğretmen adaylarına eğitimlerinde ağırlıklı olarak meslek etiği verilmesinin, daha sağlıklı bir toplum yapısının oluşturulmasına da ışık tutacağı söylenebilecektir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, öğretmen adayları, meslek etiği

ABSTRACT

Education and training activities are of great importance for the future direction of a society. Teachers have great responsibility and role in this respect. The importance of teachers is great especially for the personal and social development of primary school students. Primary school teachers guide them with their ethical behaviours so they can affect them deeply, because the teachers are always role models for children. Affected by the ethical behaviours of their teachers, students will acquire guidance of these ethical behaviours throughout their lives and base ethics in all their relations. Professional ethics will be able to guide the teachers in terms of ethical behaviours, so professional ethics training should be given to primary school teacher candidates. This study aims to reveal the importance of professional ethics for primary school teacher candidates, so it is important to emphasize a neglected subject in faculties of education.

Keywords: Education, teacher candidates, professional ethics.

* 28-30 Mayıs 2012 Tarihlerinde Niğde Üniversitesi Multidisipliner Etik Kongresi'nde sunulan bildirinin geliştirilmiş ve yeniden düzenlenmiş halidir.

1. GİRİŞ

Eğitimsiz yaşam her ne kadar anlamsız ise etik olmadan yapılan eğitim de bir o kadar eksik ve amaçsız kalacaktır. Çünkü eğitim ile öğrencilere sadece bilgi verilmesi değil, bilgiyle beraber etik çerçevede olumlu davranış kalıplarının kazandırılması da hedeflenmektedir. Eğitimin uygulayıcıları öğretmenlere ise bu konuda meslek etiği rehberlik edebilecektir. Meslek etiğini temel alan öğretmenlerin kendi öğrencileriyle beraber aslında tüm toplum için yararları bulunmaktadır. Çünkü öğrencileriyle meslek etiği çerçevesinde ilişkilerini sürdüren ve onları etik davranışlar göstermeye teşvik eden öğretmenler, aslında dürüst ve güvenilir bir toplum yapısını tesis etmektedirler. Ancak burada özellikle ilköğretim öğretmenlerine büyük sorumluluklar düşmektedir. Çünkü onlar sadece bugünün küçüklerini değil, yarınların umutlarını da yetiştirmektedirler. Öğretmenlerinin etik davranışlarından etkilenen ilköğretim çağındaki çocuklar, tüm yaşamlarında bu davranışları göstermeye gayret göstererek aydınlık yarınların teminatı olabileceklerdir. Bu nedenle, öğretmen adaylarının eğitiminde meslek etiğine büyük önem verilmesi ve öğretmenlik gibi kutsal bir mesleği uygularlarken meslek etiğini kendilerine rehber edinmelerinin sağlanması ve böyle bir bilinç ve sorumluluğun onlara kazandırılması gerekmektedir. Bu çalışmada, öncelikle eğitim, etik ve meslek etiği kavramları ele alınacak, daha sonra da ilköğretim öğretmen adaylarının eğitimlerinde meslek etiği dersinin önemi örneklerle açıklanmaya çalışılacaktır. İlköğretim öğretmen adayları için meslek etiğinin önemini ortaya koymayı amaçlayan ve teorik olarak yürütülen bu çalışma, öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerinde ihmal edilen bir konuyu vurgulaması açısından önem taşımaktadır.

2. EĞİTİM ve EĞİTİM ile ULAŞILMAK İSTENEN AMAÇ

İnsanoğlunun, yeryüzünde ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla başlayan serüvenini, hem eğitilerek hem de eğiterek günümüze dek ulaştırdığı söylenebilir. Böylece insan edindiği bilgileri kendinden sonra gelen nesillere aktararak çoğaltmış ve fiziksel olarak zayıf olduğu doğada tamamen güçlü bir konuma gelmiştir. Daha sonra da bir araya gelerek toplumsal yaşantıyı oluşturmuş ve toplumsal kalkınmanın bireylerini eğiterek gerçekleştirebileceğini kavramıştır (Çermik, 2006, s.11). Çünkü eğitim, insanı toplumla uyumlu bir hale getirmekte,

İLKÖĞRETİM ÖĞRETMEN ADAYLARI İÇİN MESLEK ETİĞİNİN ÖNEMİ

mükemmelleştirmekte ve yeryüzündeki diğer canlılardan farklı - kılmaktadır. Bu bağlamda eğitimsiz bir yaşamın anlamsız olacağı söylenebilecektir (Ravi, 2011, s.31).

İnsanların toplumsallaşmalarında ve yetişmelerinde yeri ve önemi tartışılmayacak kadar büyük olan eğitim kısaca bireyin davranışlarında, kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak, istenilen yönde değişme meydana getirme süreci olarak tanımlanabilir (Ertürk, 1972, s.12). Tanımdan da anlaşılacağı üzere eğitim ile bireye yeni davranışlar kazandırılması amaçlanmaktadır (Major, 2012, s.36). Eğitim, bir toplumun yeniliklere ve çağdaş uygarlığa ayak uydurmasının en önemli araçlarından birisi olarak da ifade edilebilir (Özsoy, 2003, s.25). Eğitim aile-çevre-okul ortamlarında gerçekleşen bir süreçtir (Çalık, 2009, s.15).

Eğitim, 1948 yılında İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin yürürlüğe girmesinden bu yana resmen bir insan hakkı olarak kabul edilmekte ve UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı), ICESCR (Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme), UNICEF de (Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu) dahil olmak üzere pek çok uluslararası kuruluş ve sözleşme tarafından bu görüş desteklenmektedir. Bu görüş çerçevesinde, eğitim ile kişisel gelişimin gerçekleştirilmesi, insan hakları ve özgürlüklere saygının güçlendirmesi, bireylerin özgür bir topluma etkin bir şekilde katılmalarının sağlanması, anlayış, dostluk ve hoşgörünün teşvik edilmesi amaçlanmaktadır (UNESCO ve UNICEF, 2007, s.7). İnsanı evrensel boyutlarda yetiştirmek, onu kişilikli ve yaratıcı yapmak, yeteneklerini keşfetmek, sadece bilgi vermeyi değil, aynı zamanda mantık ve duyguları yoğurarak kişinin kendini gerçekleştirmesini sağlamak da eğitimle ulaşılmak istenen amaçlar arasında sıralanabilir (Aydoğan, 2011, s.9). Görüldüğü üzere eğitim ile bireylere her hangi bir konuda sadece bilgi ve deneyim verilmesi değil, onlara insan hakları, saygı, özgürlük gibi bir takım etik değerlerin kazandırılması da amaçlanmaktadır.

4. KAVRAM OLARAK ETİK ve ETİK-AHLAK İLİŞKİSİ

Etik sözcüğü Yunanca gelenek anlamı taşıyan “ethos” sözcüğünden gelmektedir. Bu anlamda etiğin, genel inançlarla, tavırlarla ya da alışılmış davranışları yönlendiren kurullarla ilgisi bulunmaktadır. Etik, insana nasıl yaşanması gerektiğini gösteren geleneğin akıl süzgecinden geçirilerek, iyi bir yaşam sürdürebilmek için izlenmesi

gereken kuralları ve ilkeleri belirlemeyi amaçlamaktadır (Des Jardins, 2006, s.58-71). Etik, her türlü insan ilişkisinde temel nitelik olup; her nerede insan varsa mutlaka etik bir ilişkinin söz konusu olduğu gerçeğinin de gözden kaçırılmaması gerekmektedir (Kuçuradi,1999, s.23).

İnsan eylemlerini konu alan etik, bir eylemi iyi bir eylem yapan niteliksel durumu sorgulamaktadır (Çobanoğlu ve Tunçay, 2009). Bu çerçevede etik, insanlar arasındaki ilişkilerin temelinde yer alan değerleri, ahlaki bakımdan iyi ya da kötü; doğru ya da yanlış olanın niteliğini ve temellerini araştıran felsefe dalı olarak tanımlanabilir (Ana Britannica, 2000, s.343). Felsefenin alt dalı olan etik, kısaca ahlaki değerler felsefesi olarak da ifade edilebilir (Çobanoğlu ve Tunçay, 2009). Etik; insan yaşamını ilgilendiren konularda yapılabilecek hareketlerin sınırlarını belirleyen, davranışların öncesinde yol gösterici ve sınırlayıcı kurallar topluluğu, diğer bir ifade ile; insan tutum ve davranışlarının iyi ve doğru, ya da kötü ve yanlış olarak değerlendirilmesidir (Avcıoğlu, 2011).

Felsefe; insanın evrenle arasındaki ilişkiyi sistematik ve kavramsal olarak açıklayan bilimsel bilgi, etik ise felsefenin alt dalı olarak adlandırılmakta ve ahlaki değerler felsefesi olarak nitelendirilmektedir (Çobanoğlu, 2009). Felsefenin bir dalı olarak etik, ahlaki sorunlar ve ahlaki yargılar hakkında felsefi düşünme anlamına gelmektedir (Frankena, 2007, s.20). Etik, muhakeme ve akıl yürütme süreci, ahlak ise yaşanan bir olgudur. Diğer bir ifade ile ahlak yaşanan bir olgu, etik ise bu olguyu sorgulayan felsefedir (Tevrüz, 2007, s.2). Ahlak, Arapça huy, mizaç anlamına gelen “hulk” sözcüğünün çoğulu olup, insanlar arası ilişkilerde uyulması gereken manevi ilke ve kuralları içermektedir. Ahlakın etkisi, yaptırımı, zorlayıcı gücü insanın vicdanı olmaktadır (Köknel, 1996, s.81). Ahlak görelidir ve toplumdan topluma değişebildiği gibi aynı toplum içindeki farklı grupların benimsediği ahlak kuralları arasında bile farklılıklar bulunabilmektedir (Mengüşoğlu, 1965, s.14).

Etik ile ahlakın özdeş olmamasının nedeni, etiğin ahlak felsefesi olması, ahlakın ise etiğin araştırma konusu olmasından ileri gelmektedir (Çalışlar, 1983, s.135). Değerlerin ve bu doğrultuda hukukun kaynağını oluşturan etik, neyin doğru ya da yanlış, neyin kabul edilebilir ya da edilemez olduğunu belirlemektedir (Keleş ve Ertan, 2002, s.183). İnsanı iyi olarak nitelenen eylemlerde bulunmaya yönelten sui generis bir

inançlar dizgesi olan etik, insan davranışlarına kılavuzluk etmektedir (Keleş, R., vd. 2009;268). Çünkü bir tür olarak insanın, varlığının ve etkinliklerinin bilincinde olması gerekmektedir (Alpagut, 1991, s.26). Bu bağlamda, iyi ve kötüyü veya doğru ve yanlış irdeleyerek insanı doğru davranışlara yönlendiren etik, ona meslek hayatında da yol gösterebilecektir.

4. 1. Meslek Etiği Kavramı ve Etik Değerler

Etiğin dayandığı temel koşulun, iyi niyet kavramı olduğu söylenebilir. Bu kavram kişinin iyi olarak kabul edilen fiilen kendi eylemlerinin ilkesi haline getirmesini anlatmaktadır. Özellikle iyi niyetin olmadığı, hoşgörü, uzlaşma, anlama ve ahlaki olana karşı açık olunmadığı bir durumda etik düşüncelerin de bir değeri ve önemi olmayacaktır (Pieper, 19, s.1999). Böyle bir ortamda ise insanlar her türlü haksızlığa uğrayabileceklerinden kendilerini güven içinde hissetmeyeceklerdir. Oysa insanları doğru davranışlara yönlendiren etik değerlerin varlığı daha uyumlu ve huzurlu bir atmosferin oluşmasını sağlayabilecektir. Etik değerler, bireysel ve toplumsal ilişkilerde topluca benimsenmiş, olması gereken kurallar ve bu kurallara uymak suretiyle gerçekleşen davranışlar olarak tanımlanabilir (Kırlioğlu ve Akyel, 2003, s.59).

Etik değerler doğru olanın yapılmasını vurgulayarak, örgütsel düzeyde davranış standartlarının oluşturulmasına yardımcı olmaktadır (Doğan ve Karataş, 2012, s.107). Kamu görevlilerinden de yüksek etik değerleri benimsemiş ve her türlü eylemlerini bu etik değerler doğrultusunda yapan kişiler olmaları beklenmektedir (Özdemir, 2008, s. 186). Bu bağlamda meslek etiği ön plana çıkmaktadır. Meslek etiği kısaca, mesleklerde uyulması gereken davranış kuralları olarak tanımlanabilir (Aydın, 2002, s.75). Meslek etiği uğraş etiği ya da uygulamalı etik kapsamında ele alınarak, işlevsel bir alan yaratılmaya çalışılmış ve dünyada polislikten, öğretmenliğe; itfaiyecilikten hekimliğe kadar pek çok mesleğin etik ilkeleri belirlenmiştir (Aydın, 2011).

Meslek etiğine öğretmenlerin uymaları büyük önem taşımaktadır. Çünkü öğretmenlerin meslek etiğiyle uyumlu olarak öğrencilerine olumlu bir rol model olmaları, öğrencilerin tüm sosyal ilişkilerini etik çerçevesinde ele almalarını sağlayabilecektir. Meslek etiği kapsamında öğretmenlerden beklenen etik davranışlar ise şöyle sıralanabilir (Eğitim

Fakültelerinin Öğretmen Yetiştirme Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi, 2010, s.13-14):

- Başkalarının fikirlerine değer vermek,
- Davranışlarında saygılı olmak,
- Farklıklara karşı önyargısız olmak,
- Her öğrencinin başarabileceğine inanmak,
- Çocuk haklarının korunması gerektiğine inanmak,
- İnsan haklarına saygı duymak,
- Demokratik tutum ve davranışlara sahip olmak,
- Yerel ve evrensel değerlerin gelişmesini desteklemek,
- Toplumsal ve mesleki etik değerleri benimsemek ve bunlara uygun davranmak,
- Bilgi ve iletişim teknolojileri ile ilgili yasal ve ahlaki sorumlulukları bilmek,
- Davranışlarında tutarlı ve dürüst olmak,
- Engelli haklarına saygı duymak,
- İnsanlara karşı kırıncı olmamak,
- Resmîyete ve gizliliğe uymak,
- Mesleki sırları kimseyle paylaşmamak,
- Dedikodudan uzak durmak,
- Deneyim ve bilgilerini meslek arkadaşları ile paylaşmak,
- Sorumluluklarını yerine getirmek,
- Toplumla karşı sorumluluk bilinci duymak,
- Adil tutum ve davranışlara sahip olmak,
- Söz ve eylemlerinde tutarlı ve dürüst olmak.

Öğretmenlerin mesleklerinde yukarıda sıralanan etik davranışları göstermeleri gerekmektedir. Aksi halde kendilerini takip eden öğrencilerine toplumsallaşma adına olumsuz mesajlar verebileceklerdir. Özellikle eğitim hayatının ilköğretim üzerine inşa edildiği düşünülürse ilköğretim öğretmenlerinin bu konuda daha dikkatli ve titiz davranmaları büyük önem taşımaktadır. Çünkü daha küçük yaşlarda etik değerlerle yoğrulmuş öğrenci kişilikleri, yetişkinliklerinde bu değerleri benimsemiş olacaklarından, meslek hayatlarında veya toplumsal ilişkilerinde doğru ve iyi olanı kendilerine rehber edineceklerdir. Hayata etik penceresinden bakabilmeyi öğreneceklerdir. Öğretmenlik mesleğinde her ne kadar uyulması gereken etik davranışlar mevcutsa, etik dışı davranışların olduğu da unutulmamalıdır. Öğretmen adaylarının ileride mesleklerinde

İLKÖĞRETİM ÖĞRETMEN ADAYLARI İÇİN MESLEK ETİĞİNİN ÖNEMİ

bu etik dışı davranışlardan kaçınmaları için meslek etiği kapsamında etik dışı davranışları da bilmeleri gerekmektedir.

Öğretmenlikte etik olmayan davranışları, en fazla olumsuz görülen davranıştan, daha az olumsuz görülen davranışa doğru şöyle sıralanabilir (Ateş, 2012, s.s13-14):

- Okula ait parayı, araç-gereci, veli olanaklarını kişisel amaçlı kullanmak,
- Öğrenciyle cinsel yakınlık kurmak,
- Öğrenciyle ilişkilerde ayırım yapmak,
- Öğrenci değerlendirmesinde yanlı davranmak,
- Okula içkili gelmek, küfürlü konuşmak,
- Okulda kaba ve saygısız davranmak,
- Öğrencilerin sırlarını başkalarına anlatmak,
- Meslektaşlarıyla ilgili dedikodu yapma, yalan söylemek,
- Öğrencilerin haklarının çiğnenmesine duyarsız kalmak,
- Öğrencilere fiziksel ceza vermek,
- Kavga etmek,
- Ders süresini özel işlerde kullanmak,
- Öğrenciye baskıcı davranmak,
- Öğrencilerle laubali ilişkiler kurmak,
- Kararlarında tutarsız davranmak,
- Derste ideolojik görüşünü yansıtmak,
- Hasta olmadığı halde rapor almak,
- Öğretime ilişkin sorunları başkalarına yıkmak,
- İşinde özensiz olmak, mesleğini sevmediğini belli etmek,
- Kendisini sadece dersten sorumlu tutmak,
- Öğrenci veya veliden hediye kabul etmek, öğrenci ve velilere bir şeyler satmak,
- Öğrencinin göreceği yerde sigara içmek,
- Yönetmeliklere aykırı davranmak,
- Öğrencilere fiziksel olmayan ceza vermek,
- Öğrencisine özel ders vermek(Ateş, 2012, s.13-14).

Öğretmenlerin öğrencilerine daima olumlu bir rol model olmaları gerekmektedir. İlköğretim öğretmenlerinin ise bu kapsamda kritik öneme sahip olduğu söylenebilir. Çünkü çocuklar örnek aldıkları büyüklerini taklit etmektedirler ve ailelerinden sonra öğretmenlerinin onların üzerinde büyük etkileri bulunmaktadır. Bu nedenle öğretmenlerin

yukarıda bahsedilen etik dışı davranışlardan kaçınarak kendilerine meslek etiğini rehber edinmeleri gerekmektedir. Öğretmenlerin böyle bir bilince sahip olmaları ise öncelikle meslek etiğinin önemine ilişkin eğitim almalarıyla sağlanabilecektir.

4. 2. Meslek Etiğinin İlköğretim Öğretmen Adayları İçin Önemi

Toplumun en önemli yapı taşlarından birisi, yarınların emanet edileceği çocuklar olarak belirtilebilir. O halde çocukların en iyi şekilde yetiştirilmesinin, daha güvenli yarınlar adına büyük önem taşıdığı söylenebilecektir. Çocukların geleceğe umutla bakabilmesi ve sağlam bir toplum yapısının oluşturulabilmesinde, eğitim hayati derecede önemli bir konumda bulunmaktadır.

Eğitim ile bireye yeni davranışlar kazandırılması amaçlanmaktadır. Günümüzde okullar ise eğitim sürecinin en önemli kısmını oluşturmaktadır (Fidan, 2012, s.4). Bu eğitim süreci ilköğretim üzerine temellendirilmektedir (Lofthouse, 1990, s.265). İlköğretim diğerlerine göre çok önemli ve özel bir konumda bulunduğu için ilköğretim öğretmenlerinin iyi birer rol model olarak kendilerini çok iyi geliştirmeleri gerekmektedir (Major, 2012, s.36-64). Bu nedenle de dünyadaki uygulamalara bakıldığında öğretmenlerin etik ilkeler çerçevesinde yetiştirilmesi, hizmet öncesi eğitim süreçlerinde başlamaktadır (Aydın, 2002, s.137). Çünkü öğretmenlerin etik davranışlarıyla öğrencilerine örnek olabilmeleri, eğitim hayatlarında bu bilinci edinmiş olmalarını gerektirmektedir. Öğretmenlere olumlu davranışlarda model olma konusunda ise meslek etiği rehberlik edebilecektir. Bu bağlamda meslek hayatlarında örnek alınan öğretmen olabilmeleri için öğretmen adaylarına meslek etiği ile ilgili eğitimin verilmesinin büyük önem taşıdığı söylenebilecektir.

Bir öğretmenin etik kimliğinin gelişmesinde almış olduğu eğitim ve edinmiş olduğu deneyimlerin önemli etkileri bulunmaktadır. Bu etik kimlik, öğretmenleri mesleklerinde doğru olanı yapmaya veya daha iyi olmak için çaba göstermeye yönlendirmektedir. (Maher, 204, s.64). Böylece öğretmenler öğrencilerine daha iyi bir rol model olmaktadır. Onlara etik değerleri öğreterek etiği hayatlarının bir parçası haline getirmelerine yardımcı olmaktadır. Zaten bir süreç olarak eğitimin en önemli ilkelerinden birisinin de etik değerlerin öğretimi olduğu söylenebilir. Ancak bu durumun ise öğretimin gerçekleştiricisi olan öğretmenin etik ilkeleri

İLKÖĞRETİM ÖĞRETMEN ADAYLARI İÇİN MESLEK ETİĞİNİN ÖNEMİ

içselleştirmesi veya önem verip vermemesiyle doğrudan ilgili olduğunun unutulmaması gerekmektedir (Aydoğan, 2011, s. 89).

Öğretmenler etiği gerçekten içselleştirememişlerse, bu konuda öğrencilerine pek de katkıları olacağı söylenemeyecektir. Öğretmenlerin uygulamadığı, bilmediği veya inanmadığı değerleri kendi öğrencilerine aktarmaya çalışmaları, öğrenciler üzerinde etkili olamayacaktır. Bu bağlamda, öğretmen adaylarının gerekli ve yeterli eğitim almaları ve meslek etiğini kendilerine rehber edinmeleri önem taşımaktadır. Çünkü gelecekte sağlam yapılı dürüst ve güvenilir bir toplum yapısına, hayatlarında etik değerleri ön plana çıkararak tüm ilişkilerini etik değerler üzerine yapılandıran ve bu değerleri öğrencilerine de aktarabilen öğretmenler sayesinde ulaşılacaktır. Bu nedenle dünyanın pek çok yerinde öğretmen adaylarının eğitiminde meslek etiğine büyük önem verilmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nin en büyük eyaletlerinden birisi olan Missouri Eyaleti de bu yerleşim yerlerinden birisine örnek olarak verilebilir.

Missouri Eyaleti'nin öğretmen yetiştiren programlar için resmi olarak belirlemiş olduğu standartlar arasında meslek etiği önemli bir yer tutmaktadır. Belirlenen standartlarda ilköğretim öğretmen adaylarının meslek etiğini uygulamalı olarak öğrenmeleri, eğitimciler kadar okul yöneticilerinin de etik ilkeleri davranışlarıyla göstermeleri ve etik bakış açısına sahip olmaları gerekliliği diğer pek çok standartla birlikte vurgulanmaktadır. Ayrıca bir eğitimcinin inançlarının, tutumlarının, değerlerinin, mesleğe bağlılığının ve meslek etiğinin öğrencilerine, velilere, meslektaşlarına ve topluma karşı davranışlarını belirlediği ve öğrencilerin motivasyonunu, öğrenmesini, gelişimini etkilediği kadar kendi mesleki gelişimlerini de etkilediği belirtilen standartlarla ortaya koyulmaktadır (Missouri Standards For Teacher Education Programs, 2006). Öğretmen adaylarının yetiştirilmesinde meslek etiğini adeta vazgeçilmez nitelikte kabul eden ilgili standartların aslında Türkiye için de geçerli olması gerekmektedir. Oysa Türkiye'de ilköğretim öğretmen adaylarının ders içerikleri incelendiğinde meslek etiğine ya seçmeli olarak çok az ya da hiç yer verilmediği görülmektedir. Oysa öğretmenlik mesleği nesilleri yetiştirmek gibi büyük bir sorumluluk taşıyan çok önemli bir meslektir.

Bir öğretmenin yaptığı her davranışın sorumluluğunu taşıması ve bilmesi gerekmektedir. Çünkü yaptığı her davranış öğrencileri tarafından izlenmektedir ve değerlere aldırış etmeden yapılan her davranış yapılan

eğitimi de boşa çıkarabilecektir (Manos, 2006, s.9). Öğretmenlik mesleğinin büyük bir sorumluluk taşıması, ğretmen adaylarının meslek etiğini iyi bilmelerini gerektirmektedir. nk toplumla uyumlu, yeterince eğitimi ve mesleki sorumluluğunun bilincinde olan ğretmen adayları bir toplumun geleceği için büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle de ğretmen adaylarının meslek etiğini öğrenmeleri ve meslek etiği kapsamında da etik ilkeleri çok iyi bilmeleri gerekmektedir. Bunun için meslek etiğini ğretmen adaylarının eğitimlerinin bir parçası haline getirilmesi yararlı sonuçlar alınmasını sağlayabilecektir. Ancak etik ilkeler ve meslek etiğinin sadece teorik olarak öğretilmesi ğretmen adaylarının etik davranışlar göstermesini garanti etmeyebilecektir. Öğretmen adaylarının öncelikle meslek etiğinin öneminin ve bunun mesleklerinde ne gibi katkıları olabileceğini bilmeleri ve yararlarını kabul etmeleri gerekmektedir. Onlara öncelikle meslek etiğinin mesleki anlamda kendi gelişimleri açısından nasıl bir önem taşıdığıının açıklanması bu konuda yapılabilecek faaliyetlerden en önemlisi olarak belirtilebilir (Thompson, 1997, s.67). nk daha sağlam bir toplum yapısının varlığı ğretmen adaylarının eğimleri boyunca meslek etiğini almalarını ve çok iyi zmsmelerini gerektirmektedir (Rao ve Rao, 2004, s.44).

Meslek etiği sınıf yönetimi ve öğrencilerle ilişkiler konusunda ğretmen adaylarına pek çok Őey kazandırabilecektir. Tüm ğretmenlik kariyerleri boyunca meslek etiği ğretmen adaylarının meslekleri kapsamında tüm değer ve sorumlulukları içselleştirmelerine yardımcı olabilecektir. nk meslek etiği ile ğretmen adaylarına gerektiğinde öğrencilerin geleceği için kendi meslektaşları ve toplum bireyleriyle işbirliği yapmaları gerekliliği, iletişim ve empati kurabilmenin, bütüncül bakış açısına sahip olmanın ve n yargılardan kurtulmanın önemi vurgulanmaktadır (Thompson, 1997, s.68-70). Öğretmen adaylarının n yargılardan kurtularak kendi inanç ve beklentilerinin davranışlarını, davranışlarının da ileride öğrencilerini etkileyebileceğini unutmamaları gerekmektedir. Bu bağlamda meslek etiği, ğretmen adaylarının görevlerine başlamadan sahip olmaları gereken etik davranışları içselleştirmeleri açısından onlara rehberlik edebilecek çok önemli bir anahtar niteliğinde bulunmaktadır (Manos, 2006, s.9-10). Eğitim fakültelerinin müfredatlarında meslek etiğine bir ders niteliğinde uygulamalı ve teorik kapsamda ağırlıklı olarak yer verilmesi, ileride öğretmenlik mesleğini yapmaya başladıklarında ğretmen adaylarına yol gösterebilecektir. Öğretmen adaylarına meslek

İLKÖĞRETİM ÖĞRETMEN ADAYLARI İÇİN MESLEK ETİĞİNİN ÖNEMİ

etiğinin verilmemesi, mesleklerinde etik sorunlarla karşılaştıkları zaman bocalamalarına neden olabilmektedir.

Öğretmen adaylarının eğitimde gerçek etik durumlarla yüzleşmeleri öğretmenliğe başladıklarında ortaya çıkmaktadır. Bu noktada öğretmenlerin mesleki anlamda karar verme yetenekleri ve etik bilinçleri daha da artmaktadır. Bu nedenle öğretmen adaylarını meslek etiği dersi kapsamında, etik sorunlar karşısında ne yapabilecekleri ile ilgili olarak uygulamalı çalışmalarla bilinçlendirmek ve desteklemek gerekmektedir. (Bondi, vd. 2011;90). Böylece mesleklerinde nasıl davranmaları gerektiği konusunda öğretmen adaylarına yol gösteren meslek etiği, öğretmen adaylarının ileride mesleklerini yaparken öğrencileriyle sağlam ilişkiler geliştirmelerini ve tutarlı, doğru, adil davranışlarla öğrencileri tarafından örnek alınmalarını sağlayabilecektir. Özellikle ilköğretim çağındaki çocuklar için olumlu bir örnek, onları hayatları boyunca etkileyebilecek ve yapacakları tüm davranışlarında dünyaya etik penceresinden bakabilmelerini kolaylaştırabilecektir.

5. SONUÇ

Öğretmenlerin bir toplumun geleceğini şekillendirmede büyük etkileri bulunmaktadır. Yetiştirdiği öğrencilerine olumlu davranışlarıyla örnek olan öğretmenler, sağlam bir toplum yapısının temellerini de atmış olacaklardır. Bu açıdan meslek hayatlarında örnek alınan birer öğretmen olabilmeleri için öğretmen adaylarına etik konusunda verilecek eğitim büyük önem taşımaktadır. Öğretmen adaylarına mesleklerinde daha adil olmayı ve kendi davranışlarını değerlendirebilme yetkinliğini kazandırmayı hedefleyen meslek etiğinin öğretmen adaylarının eğitimlerinin bir parçası haline getirilmesi gerekmektedir. Özellikle ilköğretim öğretmen adaylarının meslek etiği açısından güçlendirilmeleri, güvenli yarımlar için büyük önem taşımaktadır. Çünkü mesleklerinde saygıyı, adaleti, insan haklarını, dürüstlüğü ve şefkati kendilerine rehber edinmiş öğretmenler bu erdemlerini öğrencilerine de aktarabilecek ve bu doğrultuda yetiştirilmiş nesiller ise birer hukukçu, eğitimci ya da sanatçı olarak gelecekte sağlam toplum yapısının temellerini atabileceklerdir.

İlköğretim öğretmen adayları için önemi tartışılmayacak kadar büyük olan meslek etiğine, uygulamalı ve teorik olarak eğitim fakültelerinde ağırlıklı olarak yer verilmesi, gelecekte daha adil bir toplum yapısının oluşturulması adına büyük önem taşımaktadır. Eğitim

hayatlarında kendilerine meslek etiğini kılavuz edinen öğretmen adayları, ileride mesleklerini uygularken öğrencileri için doğru bir model olabileceklerdir. Öğretmenlerinin etik davranışlarının izinde giden ilköğretim öğrencileri ise saygı, sevgi ve doğruluğun hakim olduğu ve adaletin temel alındığı aydınlık yarınların teminatı olabileceklerdir. Ancak meslek etiği bu kadar büyük öneme sahip olmasına rağmen, eğitim fakültelerinin öğretim programları ve ders içerikleri incelendiğinde meslek etiğine pek az yer verildiği görülmektedir. Oysa meslek etiği, öğretmen adaylarının gelecekte daha mükemmel öğretmen olabilmelerine rehberlik etmektedir. Bu nedenle, öğretmen adaylarına ileride mesleklerini yaparlarken adil ve güvenilir olmak gibi daha pek çok erdemleri kazandırmayı hedefleyen meslek etiği dersinin, tüm öğretmen yetiştiren kurumlarının öğretim programlarında ayrıntılı olarak yer verilmesi gerekmektedir.

Meslek etiği dersinin hem teorik hem de uygulamaya dönük olarak örnek olay incelemeleriyle öğretmen adaylarına verilmesi, dersin verimini artırabileceği gibi ileride mesleklerinde karşılaşabilecekleri etik sorunlara karşı hazırlıklı olmalarını da sağlayabilecektir. Ayrıca etkin meslek etiği dersleri ile öğretmen adayları hem mesleklerine ilişkin etik sorumluluk kazanabilecek, hem de kazandıkları bu sorumluluğu ileride yetiştirecekleri öğrencilerine aktarabileceklerdir. Böylece etik değerlerin bilinciyle yetişen çocuklar, daha sağlam temellere dayalı bir toplum yapısının oluşmasına ışık tutabileceklerdir.

KAYNAKÇA

- Alpagut, B., (1991). İnsan Ekolojisi Çevre Üzerine, Türkiye Çevre Sorunları Vakfı Yayınları, Ankara.
- Ana Britannica, (2000). Genel Kültür Ansiklopedisi, Cilt 8, Ana Yayıncılık, İstanbul.
- Ateş, N., (2012), Öğretmenlikte Meslek Ahlakı ve Mesleki Değerler. Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama. 3(6): 3-18.
- Avcıoğlu, A., (2011). Etik, <http://www.dho.edu.tr/pusula/69/etik.html> (Erişim Tarihi: 01.05.2013).

İLKÖĞRETİM ÖĞRETMEN ADAYLARI İÇİN MESLEK ETİĞİNİN ÖNEMİ

- Aydın, İ.,(2002). Yönetmel Mesleki ve Örgütsel Etik (3. Baskı), Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.
- Aydın, İ., (2011). Öğretmenlik Meslek Etiği, <http://inayetaydin.blogspot.com/2011/09/ogretmenlik-meslek-etigi.html> (Erişim Tarihi: 02. 01. 2013).
- Aydoğan, İ., (2011). Öğretmenlerin Mesleki Etik İlkelerine Uyuma Düzeylerinin Öğrenciler Tarafından Algılanması. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2(2): 87-96.
- Bondi, L., Carr, D., Clark, C. and Clegg, C., (2011). Towards Professional Wisdom: Practical Deliberation in the People Professions, Ashgate Publishing Limited, Surrey, England.
- Çalık, T., (2009). Eğitim Bilimine Giriş, Leyla Küçükahmet (Ed.), Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Çalışlar, A., (1983). Ansiklopedik Kültür Sözlüğü, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul.
- Çermik, H., (2006). Eğitim Bilimine Giriş, Mustafa Yılman (Ed.), Nobel Yayıncılık, Ankara..
- Çobanoğlu, N. (2009). Etik Kurullar. Nesrin Çobanoğlu (Ed.). 2. Ankara Etik Günleri Sempozyumu. Ankara.
- Çobanoğlu, N. ve Tunçay, Y. (2009). Bilimsel ve Tıbbi İyilik: Organ Nakli. 1. Ulusal İyilik Sempozyumu. Elazığ.
- Des Jardins, J. R., (2006). Çevre Etiği, Ruşen Keleş (Çev.), İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Doğan, S. ve Karataş, A., (2012). Örgütlerde Sosyal Sorumluluk Bilinci ve Güven Ortamının Oluşturulmasında Etiğin Önemi, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 26 (1): 93-108.
- Eğitim Fakültelerinin Öğretmen Yetiştirme Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi, (2010). İlköğretim Öğretmen Adaylarının Mesleki ve Özel Alan Yeterlikleri, Abdurrahman Ekinci ve Ömer Murat Öter (Ed.), Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- Ertürk, S., (1972). Eğitimde Program Geliştirme, Hacettepe Üniversitesi Basımevi, Ankara.

- Fidan, N., (2012). Okulda Öğrenme ve Öğretme (3. Baskı), Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.
- Frankena, W., (2007). Etik, Azmi Aydın (Çev.), İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Keleş, R. ve Ertan, B., (2002). Çevre Hukukuna Giriş, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Keleş, R., Hamamcı, C. ve Çoban, A., (2009). Çevre Politikası (6. Baskı),İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Kırlioğlu, H. ve Akyel, N., (2003). Mesleki Etik ve Ülkemizde Muhasebe Denetimi. Muhasebe ve Finansman Dergisi. 17 (1): 59-68.
- Köknel, Ö., (1996). Bireysel ve Toplumsal Şiddet, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul.
- Kuçuradi, İ. (1999). Etik, Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları, Ankara.
- Lofthouse, B., (1990). The Study of Primary Education, The Falmer, Hamsphire, UK.
- Maher, J. M, (2004). An Investigation of Teacher Candidate Ethical Identity, <http://repository.lib.ncsu.edu/ir/handle/1840.16/4316> (Erişim Tarihi: 17.01.2013).
- Major, T. E., (2012). Theory vs Practice: The Case of Primary Teacher Education in Botswana International Journal of Scientific Research in Education, March, 5 (1): 63-70.
- Manos, M. A., (2006). Knowing Where to Draw the Line: Ethical And Legal Standards for Best Classroom Practice, Greenwood Publishing Group, USA.
- Mengüşoğlu, T., (1965). Değişmez Değerler ve Değişen Davranışlar, İstanbul Matbaası, İstanbul.
- Missouri Standards For Teacher Education Programs, (2006). <http://dese.mo.gov/divteachqual/teached/MoSTEP/> (Erişim Tarihi: 14. 01. 2013).

İLKÖĞRETİM ÖĞRETMEN ADAYLARI İÇİN MESLEK ETİĞİNİN ÖNEMİ

- Özdemir, M., (2008). Kamu Yönetiminde Etik, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 4 (7): 179-195.
- Özsoy, V., (2003). Görsel Sanatlar Eğitimi, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara.
- Pieper, A., (1999). Etik., Veysel Atayman ve Gönül Sezer (Çev), Ayrıntı Yayınları, Ankara.
- Rao, R.R. and Rao, D. B., (2004). Methods of Teacher Training, Discovery Publishing House New Delhi, India.
- Ravi, S. S., (2011). A Comprehensive Study of Education, PHI, New Delhi, India.
- Tevrüz, S., (2007). İş Hayatında Etik, Beta Basım A.Ş, İstanbul.
- Thompson, M., (1997). Professional Ethics and the Teacher: Toward a General Teaching Council, Staffordshire, Trentham Books Limited, England.
- UNESCO, UNICEF, (2007). A Human Rights-Based Approach to Education for ALL, New York, NY 10017, USA.